

100 ГОДИНИ ОД БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ

ПРИЛОЗИ ОД НАУЧНИОТ СОБИР
ОДРЖАН НА 3–4 ДЕКЕМВРИ 2012 ГОДИНА

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА
НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ
СКОПЈЕ, 2013

СТО ГОДИНИ ОД БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ

ОРГАНИЗАЦИОНЕН ОДБОР ЗА НАУЧНИОТ СОБИР СТО ГОДИНИ ОД БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ

акад. Владо Камбовски	проф. д-р Ирена Стефоска
акад. Иван Катарциев	проф. д-р Тодор Чепреганов
акад. Блаже Ристовски	проф. д-р Ахмет Шериф
акад. Георги Старделов	проф. д-р Музафер Бислими
акад. Луан Старова	проф. д-р Владо Поповски
проф. д-р Драги Ѓоргиев	проф. д-р Ванчо Ѓорѓиев
проф. д-р Наташа Котлар-Трајкова	проф. д-р Далибор Јовановски
проф. д-р Македонка Митрова	доц. д-р Шефкет Зеколи
проф. д-р Марија Пандевска	д-р Александар Стојчев

Вонр. проф. д-р Нуман Аруч, секретар
Нада Хаци-Николова, секретар
Гоце Алексоски, секретар

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР НА ЗБОРНИКОТ:

акад. Владо Камбовски,
акад. Блаже Ристовски
проф. д-р Драги Ѓоргиев

CIP – Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

94(497)"1912/13"(062)
94(497.7)"1912/13"(062)

СТО години од Балканските војни : прилози од научниот собир одржан на 3–4 декември 2012 / [уредувачки одбор на зборникот Владо Камбовски, Блаже Ристовски, Драги Ѓорѓиев]. – Скопје : Македонска академија на науките и уметностите, 2013. – 532 стр. ; 24 см

На наспор. насл. стр.: Hundred years of the Balkan wars : proceedings of the scientific meeting, held on 3–4 December 2012

ISBN 978-608-203-100-2

1. Ств. насл. на наспор. насл. стр.

а) Балкански војни, 1912–1913 – Собири б) Македонија – Историја – 1912–1913 – Собири

COBISS.MK-ID 94771978

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ

**СТО ГОДИНИ
ОД БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ**

**ПРИЛОЗИ ОД НАУЧНИОТ СОБИР
ОДРЖАН НА 3–4 ДЕКЕМВРИ 2012 ГОДИНА**

СКОПЈЕ, 2013

СОДРЖИНА

Предговор	9
Владо КАМБОВСКИ	
ОД БАЛКАНСКИ ВОЈНИ – ДО БАЛКАНСКИ МИР: МАКЕДОНСКИ АСПЕКТ	11
I	
Блаже РИСТОВСКИ	
МАКЕДОНСКИОТ ФАКТОР ПРЕД И ВО ВРЕМЕТО НА БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ	25
Владо ПОПОВСКИ	
ПОРАЗОТ НА ИДЕЈАТА ЗА МАКЕДОНИЈА ВО БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ – ПРИЧИНИ И ФАКТОРИ	71
Иван КАТАРЦИЕВ	
МОТИВИТЕ ЗА ОБЈАВУВАЊЕ НА БАЛКАНСКАТА ВОЈНА ВО 1912 ГОДИНА И ОДБЕЛЕЖУВАЊЕТО НА НЕЈЗИНАТА СТОГОДИШНИНА ВО 2012 ГОДИНА	87
Ванчо ЃОРЃИЕВ	
РЕФОРМИ ЗА МИР ИЛИ ОДЛАГАЊЕ НА КОНФЛИКТОТ	107
II	
Валентина МИРОНСКА ХРИСТОВСКА	
МАКЕДОНСКОТО ПРАШАЊЕ ОД XIX ВЕК И БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ	131
Александар ТРАЈАНОВСКИ	
УЧЕСТВОТО НА МАКЕДОНСКИТЕ ДОБРОВОЛЦИ ВО БУГАРСКАТА АРМИЈА ВО БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ (1912–1913)	147

Александар СТОЈЧЕВ	
ВОЕНИТЕ ДЕЈСТВА НА ВООРУЖЕНИТЕ ФОРМАЦИИ НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ВО БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ (1912– 1913)	171
Наташа КОТЛАР-ТРАЈКОВА, Вера ГОШЕВА	
СУДБИНАТА НА ЦИВИЛНОТО НАСЕЛЕНИЕ ВО СОЛУН ЗА ВРЕМЕ НА БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ	195
Билјана ПОПОВСКА, Иванка ДОДОВСКА	
МАКЕДОНИЈА СТО ГОДИНИ ПО ЗАВРШУВАЊЕТО НА БАЛ- КАНСКИТЕ ВОЈНИ	205
Димитар МИРЧЕВ	
СТО ГОДИНИ ПО ОСВОЈУВАЊЕТО И ПОДЕЛБАТА НА МАКЕ- ДОНИЈА: ГЕО-ПОЛИТИКАТА И ГЕО-КУЛТУРАТА НА БАЛ- КАНОТ ВО СОВРЕМЕНОСТА	213
Ленина ЖИЛА	
ДЕТЕРМИНАЦИЈА НА БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ ОД ГЛЕДНА ТОЧКА НА СФАКАЊАТА ЗА „ЖИВОТОСПОСОБНОСТА“ НА ДРЖАВИТЕ	229
Африм ОСМАНИ	
РАЗВИТОКОТ НА ПРАВНАТА НАУКА, СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА КАЗНЕНОТО ПРАВО НА ОСМАНЛИСКА МАКЕДОНИЈА, СÈ ДО ПЕРИОДОТ НА БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ	243
Дејан МАРОЛОВ	
БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ НИЗ ПРИЗМАТА НА ПОШИРОКАТА ТЕОРЕТСКА РАМКА НА КОНЦЕПТОТ НА „БЕЗБЕДНОСНА ДИЛЕМА“	255
III	
Македонка МИТРОВА, Марија ПАНДЕВСКА	
КРАЛСТВОТО СРБИЈА И ПРВАТА БАЛКАНСКА ВОЈНА: ПО- ЛИТИЧКИ И ДИПЛОМАТСКИ АСПЕКТИ	275
Далибор ЈОВАНОВСКИ	
ЦЕЛ И УСПЕХ – ЕЛЕФТЕРИОС ВЕНИЗЕЛОС И МАКЕДОНИЈА ВО БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ	295
Стефан ВЛАХОВ – МИЦОВ	
БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ ВО БУГАРСКАТА ИСТОРИОГРАФИЈА	311

Димитар ПАНДЕВ	
ПОГЛЕДИТЕ НА А. М. СЕЛИШЧЕВ ЗА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО КОНТЕКСТ НА БУГАРСКАТА И НА СРПСКАТА ПРОПАГАНДА (ОД 1914 ДО 1942 ГОДИНА)	317
Исмет КОЧАН	
ТУРСКАТА ИСТОРИОГРАФИЈА ЗА БИТКАТА ЗА ШАРКОЈ. УЧЕСТВОТО НА МАКЕДОНСКИТЕ ДОБРОВОЛЦИ НА ГАЛИПОЛ- СКИОТ ФРОНТ ВО ПРВАТА БАЛКАНСКА ВОЈНА	335
Фехари РАМАДАНИ, Ѓула ЧЕЛИКУ	
СТАВОТ И ДИПЛОМАТИЈАТА НА АВСТРО-УНГАРИЈА КОН АЛБАНСКОТО ПРАШАЊЕ ЗА ВРЕМЕ НА БАЛКАНСКАТА ВОЈНА	351
Вера ЛАЛЧЕВСКА	
РАЗМИСЛУВАЊА ОКОЛУ ИЗВЕШТАЈОТ НА КАРНЕГИЕВАТА КОМИСИЈА ЗА БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ И НЕГОВИТЕ АВ- ТОРИ: ПОУКИ ЗА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	373
IV	
Билјана РИСТОВСКА-ЈОСИФОВСКА	
МАКЕДОНИЈА ВО БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ НИЗ ИЛУСТРА- ЦИИТЕ НА РУСКОТО СПИСАНИЕ „ИСКРИ“	385
Лилјана ГУШЕВСКА	
ДОПИСНИКОТ НА ЛОНДОНСКИ <i>ТАЈМС</i> ОД БАЛКАНОТ ЗА БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ	409
Шенер БИЛЈАЛИ	
СВЕТСКОТО ЈАВНО МИСЛЕЊЕ И БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ – КУМАНОВСКАТА БИТКА ВО СВЕТСКИОТ ПЕЧАТ	419
Драги ЃОРГИЕВ	
МАКЕДОНСКАТА РЕВОЛУЦИОНЕРНА ОРГАНИЗАЦИЈА ВО ОЧИТЕ НА ДВАЈЦА ОСМАНЛИИ: ШЕМСЕДИН СЕЛАНИКЛИ И АХМЕД НИЈАЗИ-БЕГ	427
Тодор ЧЕПРЕГАНОВ	
ХРИСТО СИЛЈАНОВ И ПРВАТА БАЛКАНСКА ВОЈНА	439
Марија Емилија КУКУБАЈСКА	
ПРИМЕРИ ЗА ПРИСТРАСНО ИГНОРИРАЊЕ НА МАКЕДОН- СКИОТ ИДЕНТИТЕТ: РОБЕРТ КАПЛАН, <i>БАЛКАНСКИ ДУХОВИ</i>	449

V

Никола МИНОВ

ВЛАСИТЕ И БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ 463

Силвана СИДОРОВСКА-ЧУПОВСКА

ПОЛИТИЧКИТЕ И ПРОСВЕТНИТЕ ПРИЛИКИ ВО ВЕЛЕС
(1912–1913). СПОРЕД НЕКОИ ДОПИСКИ ВО ВЕСНИКОТ „ПРАВО“
(1910–1913) И ВО СПИСАНИЕТО „МАКЕДОНСКИ ГЛАС“ (1913–1914) 479

Оливер ЦАЦКОВ

ВОЕНИТЕ, ЕКОНОМСКИТЕ И ПОЛИТИЧКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ
ОД ПРВАТА БАЛКАНСКА ВОЈНА ВРЗ ЖИВОТОТ НА НАРО-
ДОТ ВО ШТИП И ШТИПСКО 487

Елена ЈОСИМОВСКА, Верица ЈОСИМОВСКА

СВЕДОШТВА ЗА БРЕГАЛНИЧКАТА ЕПИДЕМИЈА ВО 1913
ГОДИНА 495

Марија КОЦЕВА

ОБРАЗОВАНИЕТО ВО ШТИП ВО ВРЕМЕ НА БАЛКАНСКИТЕ
ВОЈНИ 511

Владимир ЈАНЕВСКИ

КОМИТСКОТО ОРО 519

ЛИСТА НА УЧЕСНИЦИ 529